

از کدام فضیلت آغاز کنیم؟

تقویت مفاهیم تربیتی راست‌گویی
و مهربانی در کودکان

نفیسه محمدزاده

اداره آموزش و پرورش منطقه کلبهار

هوش اخلاقی آنان با تمرکز بر سه خصوصیت اساسی شامل ۱. شخصیت و استقلال، ۲. آزادی و آزادنشی، ۳. تفکر و تحلیل نقطه عزیمت راست‌گویی و پرهیز از سخن دروغ است.

• راست‌گویی

برای مردان و زنان مسلمان... و مردان و زنان راست‌گو... خداوند آموزش و پاداشی بزرگ آماده کرده است.

از سخن دروغ و باطل پرهیزید.

راستی موجب رضای خداست

کس ندیدم که گم شد از ره راست (سعدی)

اگر خواهی از دو سرا سروری

همه راستی کن همه راست‌گویی (فردوسی)

طاعت آن نیست که بر خاک نهی پیشانی

صدق پیش آر که اخلاص به پیشانی نیست (سعدی)

اگر جفت گردد زبان با دروغ

نگیرد ز بخت سپهری فروغ (فردوسی)

رخ مرد را تیره دارد دروغ

بلندیش هرگز نگیرد فروغ (فردوسی)

هیچ حجتی خصم را خجل‌تر از آن نکند که دروغی از او ظاهر شود (مولانا، فیه‌ما‌فیه)

به یاد داشته باشیم که رفتارهای ما بسیار مؤثرتر از گفته‌هایمان است. پس به وعده‌هایمان عمل کنیم.

حرف‌های آدم‌های راست‌گو:

تو باید راست‌گویی! معذرت می‌خواهم؛ تقصیر من بود!

- من تکلیف شبنم را خودم انجام می‌دهم؛ چون رونویسی تقلب است!

- من فقط آن برنامه تلویزیون را تماشا می‌کنم که پدر و مادرم اجازه می‌دهند.

- تو باید آن را برگردانی؛ چون مال تو نیست!...

یکی از اندیشمندان دینی می‌گوید: مرا برای سخنرانی به مدرسهٔ پسران دعوت کردند. انجمن اولیا و مربیان تقاضا کرده بود که در باب تربیت مذهبی فرزندان سخن بگویم. در طول جلسه تمام همت خود را صرف آن کردم که به اولیای دلسوز مدرسه بگویم ما نمی‌توانیم همهٔ فضایل را یک جا و یک باره به کودکان و فرزندانمان بیاموزیم اما اگر بکوشیم تنها یک فضیلت را در وجود آنان نهادینه کنیم، راه برای ورود فضایل دیگر هموار خواهد شد. در آن جلسه کوشیدم آنان را متقاعد کنم تنها و تنها به فرزندانمان بیاموزیم دروغ نگویند...

پدران و مادران، معلمان و مربیان ما می‌توانند با تقویت هوش اخلاقی، بسیاری از فضایل اخلاقی را از دوران کودکی به فرزندان خود آموزش دهند.

از کجا آغاز کنیم؟ به چه منابعی تکیه کنیم؟ این پرسشی است که در این مقاله کوشیده‌ام در حد بضاعت ناچیز خود بدان پاسخ گویم.

کلیدواژه‌ها: مفاهیم تربیتی، راست‌گویی، مهربانی

آب را باید از سرچشمه‌ها برداشت و این سرچشمه‌ها جز ارشادها و تعلیمات پیشوایان دین نیست. کلام پیامبر و خطبه‌های نهج‌البلاغه و دعاهای صحیفهٔ سجاده‌ی منابع سرشار فضایل خداپسندانهٔ اسلام‌اند و برای تدریس علم اخلاق اسلامی باید از آن‌ها مدد جست. همچنین منابع بسیار غنی و زیبای معارف دینی که به همت شاعران بزرگ ادب فارسی لباس شعر پوشیده و با گذشت زمان و بر اثر کاربرد فراوان قبول عام یافته و مورد پسند همگان قرار گرفته‌اند، و امثال و حکم فراوانی که از زبان فردوسی، مولانا، سعدی، حافظ و نظامی وارد گفت‌وگوی روزمرهٔ مردم شده و با زندگی آنان عجین گردیده است سرشار از این فضایل‌اند. راه آموزش این فضایل، یادآوری و تکرار آن‌ها برای کودکان و تقویت

هم زیستی

سیده زینب عظیمی
هنرآموز هنرستان، خشکبیجار گیلان

اولین سالی بود که به عنوان سرپرست بخش وارد هنرستان در یک منطقه محروم شده بودم. اکثر دانش آموزان این هنرستان از روستاهای خیلی دور می آمدند و براساس معدل و فرم هدایت تحصیلی و علاقه‌ای که داشتند، رشته تحصیلی مورد نظر خود را انتخاب می کردند.

پس از گذشت چند هفته از سال تحصیلی متوجه شدم که برخی از دانش آموزان رشته کامپیوتر دانش آموزان رشته خیاطی را مسخره می کنند، به دلیل آشنایی با کامپیوتر به آن‌ها فخر می فروشند و آن‌ها را به خاطر اینکه با کامپیوتر آشنا نیستند، تحقیر می کنند. این مسئله فکر مرا مشغول کرده بود؛ زیرا می دیدم که به همین دلیل، علاقه برخی از این دانش آموزان به رشته خیاطی روز به روز کم رنگ تر می شود و ذوق و استعداد آن‌ها تحت تأثیر قرار می گیرد. این مشکل را با مدیر و معاونان هنرستان در میان گذاشتم و با هم راه حل مناسبی برای آن پیدا کردیم.

در ساعاتی که دانش آموزان رشته کامپیوتر به کارگاه کامپیوتر نیاز نداشتند، با همکاری یکی از معلمان رشته خیاطی از دانش آموزان خیاطی می خواستیم مدل های لباس، دوخت های تزیینی و انواع برش های جدید را به کمک سیستم کامپیوتر و اینترنت پیدا کنند. به این ترتیب، آن‌ها در حین کار کردن با کامپیوتر با علم آن نیز آشنایی مختصری پیدا کردند.

برای دانش آموزان رشته کامپیوتر نیز نقشه خوبی داشتیم. زمان اجرای سرود کلاس آن‌ها نزدیک بود. پس از آن‌ها خواستیم که تزیین لباس گروه سرود خود را بر عهده بگیرند و این کار را در ساعات مدرسه و در کارگاه خیاطی در حضور دانش آموزان رشته خیاطی انجام دهند.

نکته جالب توجه اینکه دانش آموزان خیاطی نه تنها از حضور آن‌ها ناراحت نشدند بلکه با مهربانی و علاقه در دوخت به آن‌ها کمک کردند. زندگی هدف نیست راه رسیدن به هدف است. امیدواریم بتوانیم این راه را قدم به قدم برای خود و دیگران زیبا کنیم.

• مهربانی

به مردم سخنان خوب بگویید!
ای پیامبر، سخنان حکمت آمیز و پند خوب به راه خدا دعوت کن و با ایشان به روشی که بهتر است گفت و گو کن!^۱
به نیکی گرای و نیازار کس
ره رستگاری همین است و بس (فردوسی)
بد و نیک مانند ز ما یادگار
تو تخم بدی تا توانی مکار (فردوسی)
چو غنچه خون جگر می خور از درون لیکن
به چشم خلق چو گل تازه روی و خندان باش (ادیب نیشابوری)
من نیک تو خواهم و تو خواهی بد من
تو نیک نبینی و به من بد نرسد (خیام)
گرت نیکی از روی کردار نیست
نکوگوی! باری که دشوار نیست (اسدی)
حرف های آدم های مهربان - حالت خوب است؟ به نظر تنها می آیی! تازه به اینجا آمده ای؟ می خواهی با هم دوست باشیم؟
- ببخشید اگر دلت را شکستم!
- بیا اشغال ها را جمع کنیم؛
- حیاط مدرسه خیلی کثیف شده است...^۲

پی نوشت ها

۱. قرآن کریم، ترجمه بهاء الدین خرمشاهی، احزاب ۲۵/۳۳
۲. همان، ص ۲۰/۲۲
۳. بریا، میشل (۱۳۹۰). کلیدهای پرورش هوش اخلاقی. ترجمه فرناز فرود. تهران: صابرین- صص ۱۷- ۱۴ ص ۷۶
۴. همان، صص ۶۸- ۶۹
۵. قرآن کریم، ترجمه بهاء الدین خرمشاهی، بقره ۸۳/۲
۶. همان، نحل ۱۲۵/۱۶
۷. کلیدهای پرورش هوش اخلاقی، ص ۱۷۹ با اندکی تصرف و ویرایش